MUZEJI U SVIJETU

VRIJEDNO ISKUSTVO ZA MUZEJ GRADA ZAGREBA

Uz nagradu za najbolji muzej u Europi za 2000. godinu koja je dodijeljena u svibnju u Bonnu / Dobitnik nagrade EMYA za najbolji muzej godine je Guggenheimov muzej u Bilbau / Nagrada Vijeća Europe pripala je belgijskom muzeju »In Flandres Fields Museum« iz Lepera / Muzeju »Industrion« iz Kerkradea u Nizozemskoj pripala je nagrada »Micheletti« za najbolji tehnički ili industrijski muzej / Muzej grada Zagreba se našao u finalu za nagradu za najbolji europski muzej / Sljedeće godine za to natjecanje iz Hrvatske su se prijavili Muzeji Hrvatskog zagorja

Pod pokroviteljstvom Vijeća Europe i patronatom belgijske kraljice Fabiole prošlog je mjeseca održana svečana ceremonija dodjele Nagrade za najbolji europski muzej godine 2000. Taj iznimni događaj na kojem se dodjeljuje nagrada EMYA, zbio se u Bonnu u organizaciji Europskoga muzejskog foruma. Ta nagrada je utemeljena 1977., a ove godine među muzejima predloženim za takozvanog muzejskog Oscara bio je i Muzej grada Zagreba. U okviru bogatog programa svaki muzej je imao priliku za vrijeme cijele manifestacije prikazati svoj rad preko tiskanih materijala izloženih u sklopu malog sajma.

U Muzeju grada Zagreba smo doznali da se ta ustanova predstavila putem turističkih brošura i suvenira vezanih uz Zagreb. To je ujedno bila i prigoda za promociju Vodiča Muzeja grada Zagreba na engleskom jeziku, koji je doslovno razgrabljen već prvog dana. Treba napomenuti da su i sve ostale brošure našega muzeja izazvale interes prisutnih muzealaca.

Program u Bonnu se sastojao od predstavljanja predloženih muzeja pred brojnim auditorijem. Članovi Europskoga foruma intervjuirali su predstavnike muzeja finalista na način da publika stekne što jasniji dojam o muzeju, koncepciji njegova postava i aktivnostima koje se odvijaju u samom muzeju, a sve u službi posjetitelja i njegova zadovoljstva posjetom te doživljenog edukativnog i zabavnog iskustva. Pri tome je svaki muzej publici predstavio jedan od najzanimljivijih predmeta iz svoje zbirke.

Željka Kolveshi, muzejska savjetnica Muzeja grada Zagreba, za tu prigodu je izabrala originalnu penkalu, prvu mehaničku olovku, a danas svjetski poznat proizvod, za koji se nedovoljno zna da ga je izumio Zagrepčanin Slavoljub Penkala početkom 20. stoljeća u Zagrebu. U zagrebačkoj tvornici proizvodile su se osim mehaničkih, grafitne olovke i nalivpera. U Muzeju grada Zagreba kažu da im je bila čast biti u društvu sedam nominiranih povijesnih i gradskim muzeja iz Europe i imati mogućnost prenijeti svoja iskustva, razmijeniti ideje i raspravljati o najnovijim muzeološkim pristupima u društvu najboljih, te se s njima ravnopravno nositi.

Dobitnik posebne Nagrade Vijeća Europe je Muzej flandrijskih polja »In Flandres Fields Museum« iz Belgije, Ieper/Ypres. Muzej obrađuje tematiku Prvoga svjetskog rata na način da rat prikazuje kao najveću europsku tragediju, a ne kao pozornicu za herojska djela. Jedini je muzej u Europi koji ima engleski naziv, a ne nalazi se u zemlji engleskoga govornog područja. Naravno, ideja je povijesno utemeljena. Najbrojnije žrtve u bitkama na flandrijskim poljima su bili Englezi, uz Belgijance i Francuze. Nagrada Vijeća Europe dodjeljuje se muzejima koji najbolje ostvare ideju i daju najveći doprinos konceptu Europe kao jedinstvene kulturne sredine i razumijevanja europskoga kulturnog naslijeđa.

Posjetitelji toga muzeja mahom su Englezi, Francuzi i Belgijanci, što omogućuje i sam smještaj Muzeja na sat do dva vožnje od sve tri zemlje. Muzej moderne koncepcije i interaktivnog pristupa »In Flandres Fields« privlači povjesničare, žrtve i njihove obitelji te obične posjetitelje željne priča iz Prvoga svjetskog rata koje su im do sada bile nepoznate.

Putem posebne kartice s bar-kodom posjetitelji mogu pristupiti priči ranjenog vojnika, medicinske sestre ili majke poginuloga. Priče prethodno prolaze znanstvenu i povijesnu provjeru i popraćene su dostupnim dokumentima, fotografijama i audio i video zapisima. Trenutačno znanstvenu obradu čeka još nekoliko stotina priča.

Oscar za najbolji muzej godine 2000. otišao je u Španjolsku. Dobitnik nagrade EMYA u vidu skulpture Henrya Moora i novčane nagrade je Guggenheimov muzej u Bilbau. Pri dodjeli nagrade žiri se vodio kriterijima i aspektima promjena koje se događaju u muzejskoj djelatnosti, a od posebnog su značenja. Prvi, a možda i najvažniji kriterij je potreba da se osigura novac iz svih mogućih izvora, javnih i privatnih. Drugi je svijest da muzej treba biti institucija koja je čvrsto uklopljena u svoju društvenu sredinu. Treća je maštovita upotreba predmeta kako bi se potaknuo interes javnosti i dobio širok presjek društva i stanovništva grada ili regije. Četvrti je htijenje da se ljude koji dolaze u muzej promatra kao klijente i korisnike usluga, više nego puke posjetitelje.

Guggenheimov muzej u Bilbau: Impresivna zbirka suvremene umjetnosti postavljena u prestižnom zdanju

Atraktivan postav Muzeja grada Zagreba: Nije mogao konkurirati Bilbau

Rekonstrukcija zagrebačke zelene potkove sa svim važnijim zdanjima: U postavu Muzeja grada Zagreba

Žiri je ocijenio da je Guggenheimov muzej u Bilbau izvrsno ispunio sve navedene kriterije i time su mu porasli izgledi za Europsku nagradu za najbolji muzej godine. Pri donošenju odluke žiri je gledao i dalje od već dobro poznate arhitekture Muzeja kako bi objasnio fenomenalan broj posjetitelja. Skupiti impresivnu zbirku suvremene umjetnosti i postaviti ju u prestižnu zgradu – samo je jedan čimbenik koji je pridonio uspjehu Muzeja.

Bilbao je gotovo jedinstven u tome što je svoju viziju ostvario ne zanemarujući ni u kojem pogledu profesionalne standarde, uspjevši ostvariti očekivanja širokog kruga interesa. Žiri je toplo prihvatio muzejsko trajno istraživanje i brigu o posjetiteljima, široke programe za studente te trud u utemeljivanju mreže umjetničkih muzeja u Europi. Način na koji Bilbao pruža usluge svojim građanima i turistima – zadivljuje. Njegova snaga nevjerojatno poboljšava sliku u javnosti cijelog muzejskog sektora i svojim rezultatima dokazuje da kultura i umjetnost mogu osigurati ekonomski uspjeh.

Osim nagrade EMYA i Nagrade Vijeća Europe Europski muzejski forum nagrađuje i najbolji tehnički ili industrijski muzej nagradom »Micheletti«. Zakladu Micheletti osnovao je istoimeni talijanski industrijalac, velik zagovornik očuvanja kulturne baštine, posebno industrijske arheologije u Italiji. Nagrada se financira iz te zaklade. Ove godine nagradu je osvojio Industrion, muzej iz grada Kerkrade u Nizozemskoj. Muzej je smješten u modernoj zgradi s fleksibilnim izložbenim prostorom i bogatim zbirkama. Cilj je posjetiteljima pružiti osjećaj aktivnog sudjelovanja za vrijeme posjeta. Uspješan je u tome da kombinira informacije i potiče maštu posjetitelja svih dobi.

Od ukupno 80-ak prijavljenih muzeja, 49 je udovoljilo kriterijima, od čega je nominirano 26 muzeja iz 16 zemalja, među kojima i Muzej grada Zagreba. Ući u finale natjecanja i konkurenciju s muzejima europskih zemalja koje prepoznaju važnost muzejske djelatnosti u očuvanju kulturne baštine i ulažu velika sredstva u razvoj – bio je velik izazov, kažu u Muzeju grada Zagreba.

Muzej grada Zagreba odgovorio je na izazov kakvoćom koja je prepoznata. Konkurencija je bila velika, osim nagrađenih i pohvaljenih bilo je još puno muzeja koji zaslužuju pažnju stručnjaka i posjetitelja. U Muzeju grada Zagreba vjeruju da će to iskustvo u natjecanju s najboljima pomoći da se unaprijedi rad u skladu s europskim trendovima muzeološke prakse.

Do sada su iz hrvatske aplicirali za nagradu Muzej grada Varaždina, Muzej za umjetnost i obrt. Ove godine na natjecanje za dodjelu nagrade u 2001. godini prijavili su se Muzeji Hrvatskog zagorja.

GORAN JOVETIĆ

KNJIŽEVNI PODLISTAK

TALENTIRANI GOSPODIN RIPLEY

16

Piše: Patricia Highsmith

Dickie mu je platio pića hladno, kao što bi ih platio bolesnom ili siromašnom strancu. Tom je odjednom pomislio, Dickie ne želi da odem u Cortinu. Ovo nije bio prvi put da je Tom to pomislio. Sad je Marge išla u Cortinu

Dickie je gledao prljave nokte, prljavi ovratnik tog čovjeka, njegovo ružno tamno lice koje je nedavno bilo obrijano, ali već dugo nije bilo umiveno, tako da mu je koža na mjestima gdje mu je do nedavno bila brada bila svjetlija nego koža iznad i ispod nje. Ali, Talijanove su tamne oči bile hladnokrvne i ljubazne, snažnije od Dickiejevih. Tom se osjećao ograničenim. Bio je svjestan da se ne može izraziti na talijanskom. Htio je razgovarati i s Dickiejem i s drugim muškarcem.

»Niente, grazie, Berto«, Dickie je smireno rekao konobaru koji je došao pitati što žele. Dickie je pogledao Toma. »Spreman za polazak?«

Tom je tako naglo poskočio da je odgurnuo svoju stolicu. Ponovo je sjeo i naklonio se Talijanu pozdravljajući ga. Osjećao je da mu duguje ispriku, ali nije mogao otvoriti usta niti da kaže konvencionalno doviđenja. Talijan je kimnuo pozdrav i nasmiješio se. Tom je slijedio Dickiejeve duge noge odjevene u bijelo koje su izlazile iz bara.

Kad su izašli, Tom je rekao: »Samo sam htio da vidiš barem da je to istina. Nadam se da ti je to jasno.«

»U redu, istina je«, rekao je Dickie s osmijehom. »Što je s tobom?«

»Što je s tobom?« Tom je zahtijevao.

»Taj je čovjek varalica. To hoćeš da priznam. U redu!«

»Moraš li biti tako superioran u svemu tome? Je li ti on išta učinio?«

»Jesam li trebao kleknuti pred njim? Već sam vidio varalice. Puno ih dolazi u selo.« Dickiejeve su se svijetle obrve namrštile. »K vragu, jesi li ti normalan? Želiš prihvatiti njegovu suludu ponudu? Samo izvoli!«

»Sad više ne mogu, čak i da hoću. Ne nakon toga kako si se ti ponašao.«

Dickie se zaustavio nasred ulice gledajući ga. Tako su se glasno svađali da je nekoliko ljudi oko njih gledalo, promatralo.

»Moglo je biti zabavno«, rekao je Tom, »ali ne na način na koji si ti tome pristupio. Prije mjesec dana, kad smo otišli u Rim, ti bi mislio da je nešto poput ovog zabavno.«

»A, ne«, rekao je Dickie odmahujući glavom. »Sumnjam.«

Osjećaj frustracije i nemogućnosti da se izrazi predstavljao je agoniju za Toma. I činjenica da su ih ljudi promatrali. Natjerao se da hoda, isprva malim napetim koracima, dok se nije uvjerio da Dickie ide za njim. Zbunjenost, sumnja, bili su još uvijek na Dickiejevu licu i Tom je znao da je Dickie zbunjen njegovom reakcijom.

Tom mu je htio objasniti, htio je prodrijeti do Dickieja tako da bi ovaj razumio, pa da budu istog mišljenja. Prije mjesec dana Dickie je mislio kao i on. »Stvar je u tome kako si se ponašao«, rekao je Tom. »Nisi se trebao tako ponašati. Onaj ti momak nije učinio ništa nažao.«

»Izgledao je kao prljava varalica!« Dickie je odgovorio. »Za ime Boga, vrati se ako ti se toliko sviđa. Nisi obavezan činiti što i ja!«

Sad je Tom zastao. Osjećao je poriv da se vrati, ne nužno do Talijana, ali da ostavi Dickieja. Onda je njegova napetost najednom popustila. Ramena su mu se opustila, boljela su ga, a zrak mu je počeo brzo izlaziti na usta. Htio je barem reći: »U redu Dickie«, da se iskupi, kako bi Dickie zaboravio što se dogodilo. Osjećao se kao da mu je jezik svezan.

Piljio je u Dickiejeve plave oči koje su se još uvijek mrštile, obrve su mu bile bijele od sunca, a same oči su se sjajile i bile prazne, obične kuglice plavog želea s crnim točkicama u sredini, bez izražaja, kao da nisu povezane s njim.

U očima bi se trebala vidjeti čovjekova duša, trebala bi se vidjeti ljubav, one su jedino mjesto na koje možeš pogledati drugo ljudsko biće i vidjeti što se zaista događa u njemu, a u Dickiejevim očima Tom nije mogao vidjeti ništa više nego što bi vidio da je gledao u tvrdu, bestjelesnu površinu ogledala.

Tom je u grudima osjetio snažnu bol i prekrio je lice rukama. Činilo mu se kao da mu je Dickie najedanput oduzet. Nisu bili prijatelji. Ne poznaju se. To je Toma pogodilo kao strašna istina, istina za sva vremena, o svim ljudima koji su ga poznavali u prošlosti i onima koji će ga poznavati u budućnosti; svaki je stajao i stajat će pred njim i on će svaki put znati da ih nikada neće upoznati, a najgore je što će uvijek postojati iluzija, neko vrijeme, da ih ipak poznaje, i da su on i oni u potpunoj harmoniji i slični.

Na trenutak mu se nijemi šok njegove spoznaje činio nepodnošljivim. Osjećao je da će ga svladati napadaj, da će pasti na zemlju. Bilo je to previše. Sva ta tuđina oko njega, drugi jezik, njegov neuspjeh, i činjenica da ga je Dickie mrzio. Osjećao se okružen strancima, neprijateljstvom. Osjetio je kako mu Dickie skida ruke s lica.

»Što ti je?«, pitao je Dickie. »Je li ti onaj tip dao neku drogu?«

»Ne.«

»Jesi li siguran? Možda u piću?«

»Ne.« Prve kapi večernje kiše su mu pale na glavu. Čula se grmljavina. Neprijateljstvo i odozgo. »Želim umrijeti«, Tom je rekao slabašno.

Dickie ga je povukao za ruku. Tom je posrnuo preko praga. Nalazili su se u malom baru preko puta pošte. Tom je čuo kako Dickie naručuje brendi, i to talijanski, zato što nije imao za francuski, pretpostavio je Tom.

Tom ga je popio, bio je pomalo slatkog okusa, kao lijek, popio je tri, kao čaroban lijek koji bi ga vratio u ono za što je njegov mozak znao da se obično naziva stvarnost: miris cigarete Nazionale u Dickiejevoj ruci, kvrgavo drvo na šanku pod svojim prstima, činjenicu da mu je želudac bio pod takvim pritiskom, kao da mu je netko držao šaku na pupku, živo iščekivanje dugog strmog hoda do kuće, i blage boli koju će pritom osjećati u bedrima.

»Dobro sam«, rekao je Tom tihim, dubokim glasom. »Ne znam što mi je bilo. Vjerojatno me vrućina pogodila na trenutak.« Kratko se nasmijao. To je bila realnost, nasmijati se svemu, pretvoriti to u bedastoću, nešto najvažnije što mu se dogodilo u pet tjedana koliko poznaje Dickieja, možda najvažnije što mu se ikada dogodilo.

Dickie nije ništa rekao, samo je stavio cigaretu u usta i izvadio nekoliko novčanica od sto lira iz svog novčanika od krokodilske kože i stavio ih na šank. Tom je bio povrijeđen time što ništa nije rekao, povrijeđen kao dijete koje je bilo bolesno i vrlo vjerojatno naporno, ali je očekivalo barem prijateljsku riječ kad je ozdravilo. Ali Dickieju je bilo svejedno.

Dickie mu je platio pića hladno, kao što bi ih platio bolesnom ili siromašnom strancu. Tom je odjednom pomislio, Dickie ne želi da odem u Cortinu. Ovo nije bio prvi put da je Tom to pomislio. Sad je Marge išla u Cortinu. Posljednji put kad su bili u Napulju, ona i Dickie kupili su novu ogromnu termos-bocu koju će ponijeti u Cortinu. Nisu ga pitali sviđa li mu se termosica, niti bilo što drugo. Jednostavno su ga polako i postepeno izostavljali iz svojih priprema. Tom je osjećao da Dickie očekuje od njega da ode, u stvari, baš prije puta u Cortinu.

Prije nekoliko tjedana, Dickie je bio rekao da će mu pokazati neke od skijaških staza oko Cortine koje su bile označene na njegovoj mapi. Dickie je neke večeri opet gledao mapu, ali nije s njim pričao o tome.

»Spreman?«, pitao je Dickie.

Tom ga je slijedio iz bara kao pas.

»Ako možeš sam doći do kuće, mislio sam otići i posjetiti Marge na neko vrijeme», Dickie je rekao kad su bili na ulici.

»Dobro se osjećam«, rekao je Tom.

»Dobro.« Zatim je odlazeći, rekao preko ramena. »Hoćeš li pokupiti poštu? Ja bih mogao zaboraviti.«

Tom je potvrdno kimnuo. Ušao je u poštu. Stigla su dva pisma, jedno za njega od Dickiejeva oca, a drugo za Dickieja od nekoga iz New Yorka koga Tom nije poznavao. Stao je na ulazu i otvorio pismo gospodina Greenleafa, s poštovanjem savio papir ispisan na mašini. Na impresivnom pročelju pisalo je Burke-Greenleaf Watercraft, Inc., a znak kormila bio je u sredini.

»10.studenog, Dragi moj Tome! Imajući u vidu činjenicu da si proveo s Dickiejem više od mjesec dana, a da on ne pokazuje veći interes za povratak kući, nego prije no što si ti otišao, mogu jedino zaključiti da nisi imao uspjeha. Shvaćam da si me s najboljim namjerama izvijestio da on razmišlja o povratku, ali iskreno, ja nigdje u njegovu pismu od 26. listopada ne vidim tu namjeru.

Želio bih da znaš da moja supruga i ja cijenimo napore koje si vršio u naše ime, i njegovo. Ne moraš se više smatrati meni obaveznim ni po kojem pitanju. Vjerujem da se nisi previše namučio u svojim pokušajima prošlog mjeseca i iskreno se nadam da ti je put donio i neke užitke, usprkos neuspjehu u postizanju glavnog cilja.

Moja supruga i ja šaljemo ti pozdrave i zahvale. S poštovanjem, H. R. Greenleaf«

Bio je to posljednji udarac. Hladnim tonom, čak hladnijim od njegove uobičajene poslovne hladnokrvnosti, jer je ovo bilo otpuštanje i ubacio je dozu pristojne zahvalnosti u njega, gospodin Greenleaf ga je jednostavno odsjekao. Nije uspio. »Vjerujem da se nisi previše namučio...« Nije li to bilo sarkastično? Gospodin Greenleaf nije čak ni rekao da bi ga želio ponovo vidjeti kad se vrati u Ameriku.

Tom se mehanički uspinjao uz brdo. Zamišljao je Dickieja sada već u Margeinoj kući, kako joj prepričava priču o Carlu u baru, i njegovo neobično ponašanje na cestu poslije toga. Tom je znao što će Marge reći: »Zašto ga se ne riješiš, Dickie?«

Bi li se trebao vratiti i objasniti im, pitao se, natjerati ih da ga saslušaju? Tom se okrenuo i gledao u nejasni četvrtasti ulaz u Margeinu kuću na brdu, u njezin prazan, taman prozor. Njegova traper jakna bila je sve mokrija od kiše.

Podignuo je ovratnik. Zatim je ubrzao uz brdo do Dickiejeve kuće. Barem, ponosno je pomislio, nije pokušao izmamiti još novca od gospodina Greenleafa, a mogao je. Mogao je, čak i uz Dickiejevu pomoć, da je iznio tu ideju Dickieju kad je ovaj bio dobre volje. Svatko drugi bi to pokušao, pomislio je Tom, svatko, ali on nije i to je bar nešto značilo.

Stajao je u kutu terase gledajući u mutnu, nejasnu liniju na horizontu i ne misleći ni na što, ne osjećajući ništa osim blage izgubljenost i samoće, gotovo kao u snu. Čak su se i Dickie i Marge činili dalekima, i ono o čemu oni možda razgovaraju činilo se nevažnim. Bio je sam. To je bila jedina važna stvar.

(Svršetak)

(Knjigu Patricije Highsmith »Talentirani gospodin Ripley« upravo je objavio, u prijevodu Manje Šegrt, zagrebački nakladnik »V.D.T.«; tel. 01/3698-774)